

Lørdag den 14. juli 1962

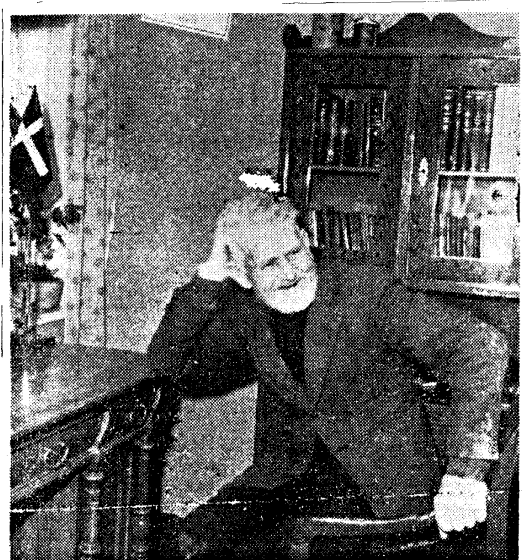
Pederstrup

sogn

en storslaet natur

Lærer O. Jacobsen, Kistrup, fortæller i denne artikel nogle træk om Pederstrup - sognets natur, kirke, folk og sagn.

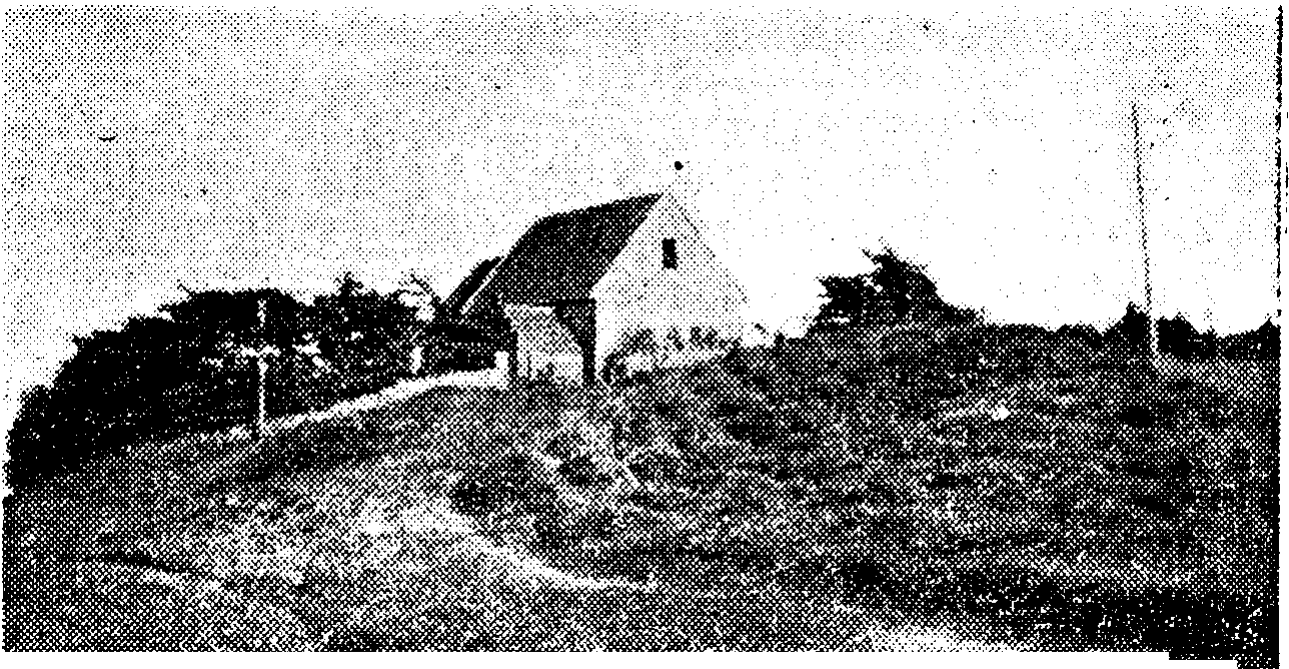
Vi staar paa kirkebakken i Pederstrup, og sindet fyldes med vældige indtryk af den natur, der omgiver os. Foran os breder engdraget sig over mod Vammen og Hersom. og kirketaarnet i Vammen lyser hvidt over bakkens runding. Bag om kirken har en vældig slugt boret sig inde i bakkerne. Dens sider er til dels skovbekranset, isprængt en mængde enebærbuske og lyngskrænter, og nogle hundrede meter ude blinker Rødsø, der dækker ca. 300 tander land og strækker sig ned mod Vraa og Sødal-skovene. Søen er kantet med siv og rør og er meget mudret. Den har afløb til Skals aa, et afløb, der næsten er tilgroet, hvorfor engene omkring søen er i daarlig kultur. Rensningspligten ved afløbet har med ni tiendedele paahvilet en enkelt lodsejer, en alt for urimelig byrde, der nu bliver ophævet, idet staten paatager sig denne pligt. Omkring søen er der et rigt fugleliv, der udfolder sig stærkest i foraarstiden, naar fuglene følger deres natur og indretter sig rugepladser. Her er masser af ænder og rørhøns, gæs og svaner paa træk, viber og bekkasiner.

Et billede fra marts 1950, da Pejteren havde besøg af en af Folkebladets medarbejdere og fortalte en af sine historier.

Og foraarsaftener høres et vældigt kor af fuglestemmer, blandet med frøernes livlige kvækken - en livets lovsang. Der er fred omkring og paa søen, en fred, der kun brydes, naar fuglene flakser ned paa vandet, eller naar en vældig gedde søger sig bytte.

Det bliver kun til lidt aalestangning, naar isen dækker søen. Men saadan har det ikke altid været. I 1823 fangedes der i alt 4700 kilo fisk, deraf 1800 kilo aal og 500 kilo gedder.

Pederstrup kirke ligger taarnløs og ligesom trykker sig paa toppen af bakken
Kirken er bygget af aarhundredgamle kvadersten med et dejligt farvespil

Pederstrup sogn nævnes første gang i historien i 1363, Rødding i 1424 og Løvel i 1440. Gennem middelalderen synes hvert sogn at have haft sin egen præst. Viborg domkapitel havde megen jord i sognene, og Sct. Hans kloster i Viborg havde ogsaa en del jord. Efter reformationen blev Rødding og Løvel ét pastorat og i 1555 lagt til Sortebrødre kirke (Søndre Sogns kirke) i Viborg. Pederstrup sogn synes at være blevet lagt til Søndre Sogn fra 1584. Ifølge kancelliskrivelse af 10. februar 1776 skulle de tre sogne ved indtrædende vakance gøres til et eget pastorat, og det skete i 1782. Medens Knud Gyldenstjerne til Tim var lensmand paa Hald (1612-27;), blev kirkens korntiende af de tre sogne bortfæstet til fru Dorthe Munk, enke efter Christoffer Parsberg til Sødal. En af de følgende ejere af Sødal, Jens Simonsen, fik i 1631 det privilegium, at han og hans arvinger, saa længe de besad Sødal, maatte oppebære alle Rødding, Løvel og Pederstrup kirker; visse og uvisse indkomster mod at holde samme kirker forsvarlig vedlige og forsyne dem med brød og vin, messeklæder samt alle andre fornødenheder saavel i onde som gode aaringer. Margrethe Dorothea Braes, enke efter Anders Kierulf til Sødal, købte 1737 alle tre kirker af kongen for 300 rigsdaler. Til gengæld skulle hun efter tilbud oprette og vedligeholde to skoler i pastoratet. Indtil henimod 1930 tilhørte alle kirkerne ejeren af Sødal. Pederstrup kirke gik over til selveje i 1928, Rødding i 1929 og Løvel i 1951.

Pederstrup kirke er en kullet, romansk granitkvaderbygning med skraakantsokkel. Foran norddøren er tilbygget et lille vaabenhus. Murene er stærkt omsat 1880-85, inventaret restaureret i 1937. Altertavlen er i renæssancestil med maleri fra 1847 af A. F. Jæger, prædikestolen fra 1635. Der er en romansk granitdøbefont med løver og menneskehoveder. Dåbsfadet har tre fisk, og daabskanden er fra 1865. Lysestageerne stammer fra 1701. Alterkalken af sølv, disk med dæksel og vinkande er skænket 1739 af Margrethe Dorothea Braes. Kirken fik orgel og særkalke i 1941. Den syvarmede lysestage fra 1927 er skænket af syerske Else Marie Andersen, Løvel. Paa sydvæggen hænger der et middelalderligt krucifiks af gotisk type og paa væggen ved sider, af

orglet to udskaarne middelalderlige figurer, skæggede og med lange kapper. Pederstrup sogn har værnet om den lille kirke, der fremtræder saa smukt efter restaureringen.

Fra kirken kører vi op ad bakken og drejer ind ad vejen mod Rødding. Her standser vi ved I Korshøj, hvorfra der er en vid udsigt til alle sider. Lidt længere fremme kommer vi til Amdal, den smukkeste af alle dalene, der løber ud mod Rødsø. Amdal har en længde af ca. 1 kilometer. Her er en rig afveksling med gran, fyr, enebær og gyvel. Der er vidunderligt skønt i vaar, naar grøftekanter og skovbund iklæder sig sit blomsterskrud, og der er ikke mindre skønt ved sensommer, naar lyngen blomstrer. Man skal tage sig god tid til en fodtur ned gennem dalen og lade sindet fylde af i de skiftende indtryk af nye udsyn, men vi maa videre.

I Vraa drejer vi fra Rødding vejen og kører ad en markvej ned til Niels Christensens ejendom, der tidligere ejedes af Jens Chr. Nielsen, sædvanligvis kaldet »Pejter«.

Han er født i Fællesskov ved Sødal og købte i 1905 et stykke jord, ca. 36 tønder land, fra en af gaardene i Vraa, og her grundlagde han et hjem sammen med sin hustru. Gaarden byggedes paa en bakke, der falder stejlt ned mod engen og søen. De kunne næppe have fundet en skønnere plet. Hustruen døde i en ung alder, og Pejter stod ene tilbage med tre børn. En søn og to døtre. Den ene af døtrene og Niels Christensen overtog ejendommen i 1938." Slugten neden for ejendommen kaldes »Svineslugten. Her har der tidligere været fællesdrift for Vraa-jordernes svin. I bunden af slugten er der et væld, der kaldes Frøkilde, og toften der omkring hedder Hommeltoft.

Vi spørger fru Margrethe Christensen, hvorfra Pejter-navnet stammer, og hun svarer, at navnet stammer fra Sverige. Hendes far nedstammede fra en svensk krigsfange, der var blevet her i landet. Pejter var et af Viborg-egnens mest særprægede mennesker. Det var altid en oplevelse at besøge ham i hans hjem. Paa sin livfulde maade kunne han berette om hjemstavn og hele egnen og var meget skattet som lokalhistoriker. Hans liv var præget af nøjsomhed og orden i alle forhold. Derfor vandt han folks tillid. I tre perioder valgtes han som medlem af sogneraadet, og man havde respekt for hans standpunkter. Men i forholdet til moderne udvikling var han tilbageholdende. Han kørte med studeforspand, til han afstod ejendommen til sin datter og svigersøn, og hans tilbageholdenhed gjaldt i alle forhold. Han førte dagbog til op i sin høje alder, og disse bøger er bevaret af døtrene. Mange ting er bevaret fra hans tid, og datteren finder dem frem. Der er et mangletræ, et pennalhus (hjemmelavet) fra 1704 med initialerne N. C. N. S., en tegnebog, som har tilhørt en af herremændene fra Sødal, en gammel skoletavle, forstærket med kramper paa alle Hjørnerne og brugt af Pejter og alle børnene, en gammel hagelpung, en vildsvinetand, fundet i Sødal skov, en gammel lysesak, en pren, der blev brugt ved kurvefletning, en gammel bibel og husandagtsbog fra 1897 og en halvkiste eller brudekiste fra 1769.

Pejter havde et følsomt sind. Som særlig er kommet til udtryk i glæden over hjemstavnen. Han har flere gange forsøgt at give det udtryk i lyriske vendinger, og vi gengiver en prøve herpaa - vel ikke den bedste poesi, men velment og følt:

Ved skoven og søen er dejligt at bo.
Der er saa stille, der er saa roligt.
Der frøen kvækker og ternen fløjter.
Der gøgen kukker, og svalen kvidrer.
Der baade glider saa stille paa vandet.
Der kender man ikke til verdens larm.
Der samles man roligt ved hjemmets arne.

Blandt Pejters efterladenskaber findes ogsaa en liste over paalignet kommuneskat for aaret 1870. Skatten lignedes dengang paa hartkorn og formue.

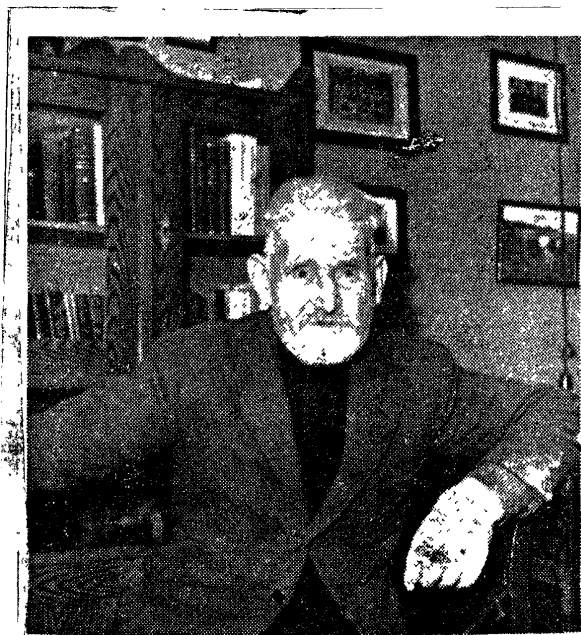
I sine sidste leveaar led Pejter af et hjerteonde, men daglig gik han en tur ud over markerne, og disse ture stemte hans sind til højtide. Her havde han lagt sin manddomsgerning, jævnet marker, ryddet, sten og plantet hver busk og hvert træ. Søndag den 15. april 1951 gik han sin tur for sidste gang. Var der noget, der kaldte? Gik han for at favne det altsammen i et stille farvel, alt det, der havde fyldt hans sind med højtide og fred? Her kom saa den store fred til ham, og her fandt hans datter og svigersøn ham. Sognet havde mistet en af sine bedste mænd.

Vejen fra Pederstrup til Sødal gik oprindeligt nede om Vraa-gaardene og kaldtes hovvejen, idet Pederstrup-folkene gik ad denne vej til Sødal paa hoveriarbejde., Der findes endnu rester af vejen.

Egnen maa have været ret tæt beboet i oldtiden, idet der findes 40 bevarede gravhøje. I en lille mose ved Løvelbro er der fundet et stort og smukt bronzesværd med velbevaret fæste af horn.

Der knytter sig til sognet nogle sagn. Tre hvide jomfruer vandrer fra Sødal gennem skoven og Amdal til Pederstrup. Det skyldes, at de skal være blevet uskyldige dømt og derfor ikke kan finde hvile i deres grav.

Paa sydsiden af kirkegaarden i Pederstrup fandt man engang en død mand, da man skulle grave en ny grav. Han skal være blevet myrdet under hungersnød og frarøvet sine penge og saa gravet ned paa kirkegaarden.

Ligesom Jens Chr. Nielsen kørte med stude til det sidste, fastholdt han blandt andre bondetraditioner den at gaa med sort kravetøj